

NESMRTNI UM

»Ta pomembna in odlično napisana knjiga predstavlja obilo dokazov za kontinuiteto zavesti, za njeno ohranitev tudi po smrti telesa. Ob branju tega čudovitega besedila se zdi očitno, da smo v vsakem trenutku povezani med seboj in da bo vedno ostalo tako, kajti naša večna zavest ne bo nikoli ugasnila, saj je onkraj časa in prostora. Primorani smo na novo premisliti o nikoli dokazani hipotezi, da možgani ustvarjajo um. Močno priporočam!«

PIM VAN LOMMEL, dr. med., kardiolog,
avtor knjige *Consciousness Beyond Life*

»Končno je vodilna znanstvena teorija podprta z izredno prepričljivimi izsledki raziskav na področju ohranitve zavesti po smrti telesa. Zato *Nesmrtni um* močneje porazi brezizhodno dogmo znanstvenega materializma kot katera koli druga knjiga, ki bi jo lahko vzeli v roke.«

JAMES O'DEA, nekdanji ravnatelj
inštituta *Institute of Noetic Sciences (Ions)* in
direktor fundacije *Seva Foundation*

»To je vsekakor najboljši niz dokazov, kar jih je kdaj bilo zbranih na podlagi obsmrtnih doživetij, prikazovanj duhov, sporočil iz onstranstva, pogovorov medijev z umrlimi, spominov na prejšnja življenja in poročil o reinkarnaciji. Laszlo in Peake vešče vtaketa vse to v nevidne razsežnosti zavesti in stvarstva, ki jim mnogi pravijo akaša. Tako dokažeta nesmrtnost duše in smotrnost človeškega bivanja. Dokazi so objektivni in neizpodbitni.«

P. M. H. ATWATER,
avtor knjig *The Big Book Of Near-Death Experiences,*
Near-Death Experiences, Dying To Know You
in Children Of The Fifth World

»Laszlo in Peake predstavita prepričljive dokaze za obstoj nelokalne zavesti, med drugim z razpravo o kvantni fiziki. Izredno navdušujoča knjiga osvetli dejstvo, da v nas poteka osupljiva sprememba paradigme.«

DR. PENNY SARTORI, diplomirana medicinska sestra,
avtorica knjige *The Wisdom Of Near-Death Experiences*

»Prevzemamo novo paradigmo razumevanja zavesti, nje-nega razmerja do možganov ter njenega obstoja zunaj njih. Laszlo in Peake v knjigi *Nesmrtni um* predstavita zgoščen in jasen pregled informacij, ki pričajo o obstoju zavesti zunaj

možganov. Raziščeta revolucionarno nov mehanizem interakcij med zavestjo in možgani po načelih sodobne znanosti, vključno s kvantno fiziko in teorijo strun, kar je dobrodošel pospešek sedanji spremembi paradigme o zavesti. Knjiga je dragocena pridobitev za vsakogar, ki proučuje to področje.«

MANJIR SAMANTA-LAUGHTON, dr. med.,
avtorica knjig *Punk Science* in *The Genius Groove*

»Ervin Laszlo in Anthony Peake se resno lotita iskanja odgovora na veliko vprašanje: ali se naša zavest delno ohrani po smrti – in če je tako, kateri dokazi podpirajo to trditev? Če bomo zavzeto proučili dokaze, ki jih razkrivata avtorja, lahko upamo, da bodo pretresli nekaj temeljev in nas enkrat za vselej popeljali na pravo pot, tako da bomo kot posamezniki lahko dobili nekaj vpogleda v dogajanje, ki se odvije potem, ko pade zavesa po koncu zadnjega dejanja našega življenja.«

BRUCE STRINGER, revija *New Dawn*

VSEBINA

PREDGOVOR

VÉLIKO VPRAŠANJE	9
-------------------------------	---

PRVI DEL

DOKAZI: Zavest zunaj možganov	13
1 OBSMRTNA DOŽIVETJA	15
2 PRIKAZOVANJE DUHOV IN KOMUNICIRANJE Z UMRLIMI	35
3 KOMUNIKACIJA S POSREDOVANJEM SPIRITISTIČNIH MEDIJEV	53
4 INSTRUMENTALNA TRANSKOMUNIKACIJA	85
5 SPOMINJANJE PREJŠNJIH ŽIVLJENJ	107
6 REINKARNACIJA	117

DRUGI DEL

ZNANOST: Kozmos in zavest	133
7 VNOVIČNO ODKRITJE NEVIDNE RAZSEŽNOSTI ...	135
8 ZAVEST V VESOLJU	147

TRETJI DEL

TOLMAČENJE ZNANSTVENIH DOGNANJ	153
9 PONOVRNO DOŽIVLJANJE ZAVESTI: Priklic iz akaše ...	155
10 SMRT IN ONSTRANSTVO: Vrnitev v akašo	159

ZAGOVOR

ZAVESTNA NESMRTNOST: Zora nove dobe	171
--	-----

DODATEK

NEOBIČAJNI VIRI POTRJUJEJO PREDSTAVLJENA STALIŠČA	177
OPOMBE	183

Predgovor

VÉLIKO VPRAŠANJE

Ali s smrtjo našega telesa ugasne tudi naša zavest* – um, duša oziroma duh? Ali pa se v neki obliki ohrani, mogoče v drugi sferi ali dimenziji vesolja? To je »véliko vprašanje«, ki si ga razmišljajoči ljudje zastavljajo že od pradavnine.

Takoj preidimo k bistvu! Ali smo v celoti umrljivi? Ali pa *obstaja element ali faseta našega bivanja, ki preživi smrt našega telesa?* To vprašanje je izjemnega pomena za naše življenje in našo prihodnost.

Predstava, da se zavest ohrani onkraj živih možganov in telesa, se v taki ali drugačni obliki že tisoče let potrjuje v premislekih o naravi stvarnosti. Vendar je ta predstava temeljila na osebnih uvidih, ki so se prenašali na naslednje generacije po zaslugi njihove tehtnosti in duhovne avtoritete. Komaj v zadnjih letih so prišli na dan trdnejši dokazi za nekatere odgovore na »véliko vprašanje«. Nekateri izmed njih so bili podvrženi nadzorovanemu opazovanju in nekatera opazovanja so tudi zabeležili. V naslednjih poglavjih bova predstavila nekaj zares verodostojnih in trdnih sklopov dokazov.

*Besedi *zavest* in *um* uporabljava kot sopomenki, medtem ko sta besedi *duša* in *duh* pridržani za duhovni in/ali religiozni pomenski okvir.

Obravnavati morava tri temeljna vprašanja – in posvetila se bova vsakemu posebej.

Prvič, ali nemara obstaja zavest, ki ni povezana z živimi možgani? Zdi se, da obstaja »nekaj«, kar je mogoče občasno izkusiti ali s tem celo komunicirati. Kaže, da je to zavest tega ali onega človeka, ki ni več živ. Trdne dokaze s tega področja predstavlja v prvem delu knjige.

Drugič, če predpostavljamo, da obstaja »nekaj«, kar lahko izkusimo in da je to po vsem videzu breztelesna zavest, kaj to pomeni za naše razumevanje sveta in ljudi, ki živijo na njem? Kdo ali kaj smo, če naša zavest lahko preživi naše telo? In kakšen svet je to, v katerem zavest lahko obstaja zunaj možganov in telesa? Teh vprašanj se lotiva v drugem delu knjige.

Tretjič, katere razlage za morebitno ohranitev zavesti zunaj možganov in telesa ter za stike in komuniciranje s takšno zavestjo se izoblikujejo, ko soočimo dokaze z najnovejšimi naravoslovnimi spoznanji? To vprašanje si zastaviva v tretjem delu knjige.

To so ambiciozne naloge, vendar niso zunaj dometa znanosti. Vemo, da se lahko zgodi zavestno izkustvo v začasni odsotnosti možganskih funkcij, in sicer v primeru obsmrtnih doživetij. (Če bi bralec hotel izvedeti več o njih, dodajam še angleško poimenovanje: *near-death experiences*, op. prev.) Ali bi bilo zavestno doživljanje mogoče tudi pri *trajni* odsotnosti možganskih funkcij, torej po človekovi smrti? Tudi to vprašanje je smiselno postaviti, saj je pomembno, tehtno in podprto z nekaterimi dokazi, ki temeljijo na opazovanju.

Uradna znanost – znanost, kakršno poučujejo na večini šol in fakultet – se ne ukvarja s temi vprašanji, saj zanika že samo možnost, da bi zavest mogla obstajati v odsotnosti živega organizma. Toda v nasprotju z desetimi zapovedmi, ki jih je Mojzes prinesel svojemu ljudstvu, doktrine uradne znanosti niso vklesane v kamen. V svoji naslednji razvojni fazi bi znanost utegnila razširiti svoj domet in področje dejavnosti,

tako da bo začela raziskovati pojave, povezane z našimi tremi vprašanji. In ko se bo to zgodilo, bo verjetno prišla do uvidov, ki ne bodo vitalnega pomena samo za znanstvenike, ampak tudi za vse pripadnike živeče – in morda ne povsem umrljive – človeške skupnosti.

OBSMRTNA DOŽIVETJA

Ali lahko človeška zavest obstaja v odsotnosti živih možganov? Glede tega imamo na voljo verodostojne dokaze. Pri-skrbeli so jih ljudje, ki so kot zavest, medtem ko so bili njihovi možgani klinično mrtvi, doživljali to in ono. Dospeli so do portalov smrti, vendar so se vrnili. Tem epizodam pravimo obsmrtna doživetja.

Obsmrtna doživetja pričajo o tem, da je mogoče med začasnim nedelovanjem možganov zavestno doživljati marsikaj. Nedelovanje možganov je lahko posledica hude bolezni ali možganske poškodbe, pri čemer signali možganske dejavnosti izginejo in se čez nekaj časa znova pojavijo. Če čas nedelovanja možganov ne preseže kritičnega praga – govorimo o sekundah –, lahko možgani ponovno začnejo normalno delovati. Tedaj se lahko znova pojavi tudi zavest, ki je bila prej povezana s temi možgani.

Zavestno doživljanje, medtem ko so možgani klinično mrtvi, je anomalija. Trenutna materialistična paradigma v znanosti, ki pojmuje zavestno doživljanje kot produkt možganskih funkcij, te anomalije sploh ne upošteva in je niti ne poskuša razložiti. Ta paradigma trdi: ko možganske funkcije ugasnejo, ugasne tudi zavest, njihov produkt.

Vendar dokazi, ki so jih priskrbeli dokumentirani primeri obsmrtnih doživetij, kažejo, da zavest, ko so možgani klinično mrtvi, ne ugasne v vseh primerih. Osebe se niso v vseh primerih spomnile zavestnega doživljanja v kritičnem obdobju, vendar je pogostnost spominskega priklica dokaj velika – v nekaterih raziskavah znaša 25 odstotkov dokumentiranih primerov. Še več, spominski priklic je pogosto verodostojen in se ujema s stvarnostjo, saj zajema stvari in dogodke, ki bi jih v danem času in prostoru zaznaval človek z normalno delujočimi možgani.

V zadnjih štiridesetih letih obsmrtna doživetja pritegujejo vedno več pozornosti. Številni, ki so preživeli srčni zastoj, prometno nesrečo ali hudo bolezen, so poročali o zavestnem doživljanju. V sodobnem času ni bila o tem napisana nobena knjiga in ta pojav ni imel niti splošno sprejetega imena, dokler ni Raymond Moody leta 1975 objavil knjige z naslovom *Življenje po življenju* in predlagal ime »obsmrtno doživetje« kot splošen izraz za tovrstne pojave. Moody je nakopičil veliko zbirko poročil iz prve roke, od ljudi, ki so se vrnili v življenje iz predsmrtnega stanja. Ob prebiranju poročil ga je osupnilo dosledno ponavljanje vedno istih dogodkov. Opazil je, da obsmrtna doživetja vključujejo nekaj poglobitvenih značilnosti, in jih poimenoval »poteze«. Te temeljne poteze so: zavest o tem, da si mrtev, spokojnost in odsotnost bolečin, zunajtelesno doživetje,* potovanje skozi predor, srečanje z družinskimi člani in znanci, nagel vzpon v nebo, odpor do vrnitve v telo, pregled minulega življenja in srečanje s svetlobnim bitjem.

Poročila o takšnih doživetjih se pojavljajo že skozi vso zgodovino. Enega izmed najstarejših poročil o obsmrtnem doživetju je okoli leta 420 pr. n. št. zapisal Platon v deseti knjigi *Države*. Platon opiše doživetje pamfilijskega vojščaka Era, ubitega

*Pri zunajtelesnem doživetju iz položaja zunaj svojega telesa oziroma nad njim zaznavamo stvari in dogodke, ki se ujemajo s stvarnostjo.

v bitki. Njegovo truplo so ponesli v njegovo domačo vas, da bi ga tam sežgali. Člani njegove družine so opazili, da truplo niti po desetih dneh ne kaže znakov razkroja. Kakor koli, dva dni zatem so nadaljevali z obredom. Ko so položili truplo na grmado, je Er nenadoma oživel. Ves razburjen je žalujočim razkril, da je »videl svet na oni strani«. Platon je zapisal:

Rekel je tole: ko je duša stopila iz njega, je skupaj z mnogimi (drugimi) potovala, in nato so duše prišle do nekega božanskega kraja, kjer sta bili v zemlji dve odprtini, ki sta se držali druga druge – zgoraj, njima nasproti, pa sta bili drugi (dve odprtini) na nebu. Vmes med njimi so sedeli sodniki, in ko so izrekli sodbo, so pravičnim ukazali, naj potujejo na desno in navzgor skozi nebo, potem ko so jim na prsi pripeli znamenja tega, kar so prej presodili, krivičnim pa so veleli, naj potujejo na levo stran in navzdol; tudi ti so imeli – a na hrbtu – znamenja vsega, kar so storili. Ko je k njim pristopil Er, so mu rekli, da mora postati za ljudi glasnik o tamkajšnjih resničnostih, in so mu naročili, naj posluša in opazuje vse, kar se nahaja na (tem) kraju.* Platon opisuje, kako je Er potoval in dospel na kraj, kjer se je srečal z breztelesnimi bitji, ki so mu sodila. Z njim so bili, kot je sam povedal, še mnogi drugi. Po izreku sodbe so Eru iz neznanih razlogov naročili, da se mora vrniti in poročati živim o vsem, čemur je bil priča.

V zadnjih letih so obsmrtna doživetja podvrgli nadzorovanemu opazovanju in znanstveni presoji. Michael Sabom, kardiolog, specializiran za oživljanje pacientov s srčnim zastojem, je proučeval primere ljudi, ki jih je zdravil, glede na ponavljanje temeljnih potez obsmrtnih doživetij. Njegove ugotovitve

*Prevedel Gorazd Kocijančič: Platon, Zbrana dela, IV. knjiga, KUD Logos, Ljubljana, 2009, str. 1247. (Op. prev.)

temeljijo na pogovorih z oseminsedemdesetimi pacienti. Od teh jih je štiriintrideset (43 odstotkov) poročalo o obsmrtnem doživetju – in med temi jih je 92 odstotkov doživelo občutek, da so mrtvi, 53 odstotkov jih je doživelo zunajtelesno izkušnjo, 53 odstotkov se jih je dvignilo v nebesa, 48 odstotkov jih je videlo svetlobno bitje in 23 odstotkov jih je doživelo potovanje skozi predor. Vsi pacienti, ki so izkusili obsmrtno doživetje, so povedali, da so čutili odpor do vrnitve.²

Povečano zanimanje za obsmrtna doživetja v sedanjem času je rezultat klinične raziskave, ki jo je pred več kot dvema desetletjema izvedel nizozemski kardiolog Pim van Lommel. Van Lommel je opravljal standardizirane intervjuje največ nekaj dni po oživitvi pacientov s srčnim zastojem, torej s tistimi, ki so zaplet preživeli in dovolj okrevali, da so se lahko spomnili svojih doživetij in poročali o njih. Lommel jih je vprašal, ali se spomnijo obdobja nezavesti in ali se jim je takrat kaj dogajalo. Poročila pacientov je kodiral s tehtanim indeksom. Ugotovil je, da se 282 pacientov od 344 ni spominjalo obdobja srčnega zastoja, 62 pacientov se je spomnilo tega ali onega iz časa, ko so bili klinično mrtvi, od teh pa jih je 41 doživelo »intenzivno« obsmrtno doživetje. Polovica pacientov z obsmrtnim doživetjem se je zavedala, da so mrtvi, in ob tem doživljala pozitivna čustva. Med njimi jih je 30 odstotkov doživelo potovanje skozi predor, opazovalo nebeško pokrajino ali srečalo umrle osebe. Četrtnina od teh jih je doživela zunajtelesno izkušnjo, komunicirala s »svetlobo« ali videla barve, 13 odstotkov jih je doživelo pregled svojega življenja in 8 odstotkov pacientov je zaznalo prisotnost meje.³

Raziskava, ki jo je opravil Bruce Greyson v Združenih državah, je vključevala sto šestnajst preživelih pacientov s srčnim zastojem. Osemnajst pacientov je poročalo o spominih na čas srčnega zastoja. Od teh jih je sedem poročalo o površnem doživetju, enajst pa jih je doživelo intenzivno obsmrtno izkušnjo. Greyson je sklepal, da jasni, neovirani senzorni in

kompleksni zaznavni procesi v času očitne klinične smrti postavljajo pod vprašaj predstavo, da je zavest omejena izključno na možgane.⁴ S tem soglašata britanska raziskovalca Sam Parnia in Peter Fenwick. Kot sta zapisala, podatki kažejo, da se obsmrtna doživetja dejansko pojavijo v času nezavesti. To je presenetljivo, kajti ko možgani tako pomanjkljivo delujejo, da je pacient v globoki nezavesti, so možganske strukture, ki omogočajo subjektivno doživljanje in delovanje spomina, gotovo hudo prizadete. Nelogično je, da se tedaj pojavijo kompleksna doživetja in se za povrh ohranijo v spominu.⁵

IZBOR DOKUMENTIRANIH PRIMEROV OBSMRTNIH DOŽIVETIJ

Širok nabor primerov priča o navzočnosti zavesti v obdobju, ko je pri subjektu po medicinskih merilih nastopila možganska smrt. Avgusta leta 2013 so poročali o pozornost vzbujajočem primeru. »Izredna novica« je britanske medije prebudila iz poznopoletne otopelosti. Objavili so namreč nepričakovane rezultate poskusov na možganih podgan, ki jih je opravil dr. Jimo Borjigin s skupino raziskovalcev z michiganske univerze. Rezultati poskusov so bili objavljeni v strokovni reviji *Journal of the Proceedings of the National Academy of Sciences*.

Dr. Borjigin, glavni avtor študije, je zapisal: »V tej raziskavi, opravljeni na živalih, smo kot prvi ugotavljali, kaj se zgodi z umirajočimi možgani v nevrofiziološkem pogledu. »Tako le smo sklepali: če obsmrtna doživetja izhajajo iz dejavnosti možganov, morajo biti pri ljudeh ali živalih živčni korelati zavesti prepoznavni tudi po zaustavitvi znotrajlobanjskega krvnega obtoka.«⁶

Borjiginova skupina je anestezirala vsako podgano in ji umetno ustavila bitje srca. Tedaj v podganjih možganih ni bilo krvnega obtoka, kar pomeni, da so bili brez kisika. Možgani

za svoje delovanje potrebujejo energijo. Z njo jih oskrbi kisik, ki ga prinese kri. Vendar je bilo iz rezultatov jasno razvidno, da je bila aktivnost možganov zaznavna tudi tedaj, ko je niso pričakovali. Še več, možgani so bili celo bolj dejavni kot v normalnem budnem stanju. To nam daje misliti, da se pred smrtjo nenadoma in močno poveča stopnja možganske aktivnosti. Zdi se, da možgani obdelujejo informacije in mogoče posredujejo zavesti takšno ali drugačno doživetje.

Zgodnje poročilo o človeškem obsmrtnem doživetju obravnava izkustvo, ki se je zgodilo novembra leta 1669 v mestecu Newcastle upon Tyne na severovzhodu Anglije (ali, po nekaterih poročilih, v južnem Walesu). Poročilo je bilo objavljeno v verski brošuri, objavljeni leta 1680 v Londonu. Napisal ga je dr. Henry Atherton, čigar štirinajstletna sestra Anna je bila nekaj časa bolna in nazadnje so mislili, da je umrla. Ženska, ki je skrbela zanjo, je za potrjevanje smrti uporabila edino metodo tedanjega obdobja, in sicer je Anni pred usti in nosom podržala ogledalce. Nikakršnega znaka dihanja ni bilo. Potem so ji ob stopalo pritisnili razžarjen kos premoga in še vedno ni bilo odziva. Anna je bila očitno v stanju, ki bi mu danes rekli 'klinična smrt'. Vendar je pozneje okrevala. Ko je spet lahko govorila, je opisala, kako jo je angel povedel na obisk nebes. To bitje ji je pokazalo:

»veličastne in nepopisne reči, svetnike in angele ter druga bitja v sijajnih oblačilih.« Slišala je »božansko glasbo brez primere, himne in aleluje.« Ni ji bilo dovoljeno vstopiti v Paradiž, toda angel ji je povedal, da »se mora za nekaj časa vrniti in se posloviti od prijateljev, čez kratek čas pa ji bo vstop dovoljen«.

Kakor je napovedal njen »angel«, je Anna umrla štiri leta zatem. V brošuri piše, da je odšla »povsem prepričana o sreči, ki jo čaka na oni strani«. Anna je poročala, da je med obsmrtnim doživetjem videla poznane ljudi, ki so umrli že prej. Le

eden je bil še živ, vsaj kolikor je bilo znano Athertonu. Vendar je naknadno izvedel, da je ta človek umrl nekaj tednov pred Anninim doživetjem.⁸

Švicarski geolog Albert Heim je po letu 1870 opravil najzgodnejše znano sistematično raziskovanje doživetij, pri katerih se človek približa smrti, vendar preživi. Kot navdušen gornik je od svojih plezalskih kolegov slišal zgodbe o nenavadnih stanjih zavesti, ki so jih ti doživljali ob padcih v steni. Njegovo zanimanje se je še okrepilo leta 1871, ko je med vzponom v Alpe ob enaindvajsetmetrskem padcu s stene tudi sam doživel bližnje srečanje s smrtjo. Povedal je, da se je čas začel upočasnjevati takoj, ko je dojel, da leti po zraku. Zdrsnil je v spremenjeno stanje zavesti, ki ga je opisal z naslednjimi besedami:

Duševna dejavnost se je silovito stopnjevala, potekala je s postoterjeno hitrostjo ... Videl sem celotno svoje življenje v številnih podobah, kot bi ga opazoval na nekoliko oddaljenem odru ... Vse se je preobrazilo, kot da bi bilo presvetljeno z nebeško lučjo. Nisem občutil ne strahu ne bolečine ... Prevladale so privzdignjene in harmonične misli, ki so povezale posamične podobe v eno celoto. Božanski mir mi je preplaval dušo kakor prečudovita glasba.⁹

Heim je doživljal opisano izkušnjo v najmanjših podrobnostih, čeprav se je po vsem videzu sodeč zgodila v delčku sekunde dejanskega časa:

Videl sem se kot sedemletnega fantiča na poti v šolo in potem v učilnici četrtega razreda, z najljubšim učiteljem Weiszom. Odigral sem svoje življenje, kakor da bi z najvišje galerije v gledališču opazoval sebe na odru.¹⁰

V časovnem obdobju, ki je po ocenah trajalo okoli tri sekunde, je Heim doživel pregled svojega celotnega življenja.